

ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА УЗГОДЖЕНІСТЬ З ІНШИМИ ВИДАМИ ПОЛІТИКИ

ECONOMIC POLICY: THEORETICAL FOUNDATIONS, FEATURES AND CONSISTENCY WITH OTHER TYPES OF POLICY

Здійснено дослідження теоретичних засад державної економічної політики. Зазначено, що зміст економічної політики як і підходи до формування її концепції визначається у науковій літературі неоднозначно. Визнано, що при визначенні змісту економічної політики науковці залишають поза увагою те, що неможливо досягати тих чи інших економічних цілей тільки з допомогою засобів економічної політики. З'ясовано питання, що взаємовплив, взаємодія і взаємозв'язок між всіма видами державної політики надалі стають дедалі більшими. Зазначено, що необхідно враховувати фактор наявності цільного взаємозв'язку економічної політики з іншими видами політики у системі державного регулювання: соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін. Наголошено, що для забезпечення високої ефективності державного регулювання особливої актуальності набуває питання їхньої координації та взаємоузгодження.

Ключові слова: економічна політика, економічні цілі, інституційне середовище, генезис економічної науки, національна економіка, економічний розвиток.

A study of the theoretical foundations of state economic policy was carried out. It is noted that its content, as well as approaches to the formation of the concept, are ambiguously determined in the scientific literature. It is indicated that the interdependence and complementarity of economic, institutional, social and humanitarian aspects is a characteristic feature of systemic state development. The analysis of numerous scientific works gives reasons to state that the content of economic policy is mainly related to the implementation of state regulation of the economy and the need to achieve certain economic goals and objectives. However, when defining the content of this category, scientists ignore the fact that: first, it is impossible to achieve certain economic goals only with the help of economic policy means; secondly, it is necessary to take into account the factor of the presence of a close relationship between economic policy and other types of policies in the system of state regulation; thirdly, institutional changes (permanent changes in the institutional environment and formal and informal institutions) should be considered as a characteristic feature of socio-economic development, the achievement of which is directed by economic policy in interaction with other policies. The question was clarified that the mutual influence, interaction and relationship between all types of state policy will become more and more significant in the future. It is noted that it is necessary to take into account the factor of the existence of a close relationship between economic policy and other types of policy in the system of state regulation: social, humanitarian, informational and institutional, state policy in the field of marketing and branding, etc. It was emphasized that in order to ensure the high efficiency of state regulation, the issue of their coordination and mutual agreement becomes particularly relevant. Accordingly, the state influences the economy and its institutional environment in order to ensure macroeconomic stability, socio-economic development and increase people's well-being.

Key words: macroeconomic policy, genesis of economic science, economic goals, institutional environment, national economy, economic development.

УДК 338.22.01+351.82

DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct77-4>

Ткач Є.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Tkach Yevhen

Yuriy Fedkovych Chernivtsi
National University

Постановка проблеми. Характерною ознакою зростання значення та ролі економічної (макроекономічної) політики в житті суспільства є збільшення частки державних витрат у валовому внутрішньому продукті країни. Якщо наприкінці XIX ст. вона становила близько 8%, то на початку XXI ст. серед індустріальних і постіндустріальних держав з розвинутою економікою ця частка зросла в середньому до понад 40%. Водночас збільшилися витрати на утримання державного апарату, хоча цей показник не завжди кореспондується з ефективністю економічної політики. Адже економічну політику реалізують державні інституції – органи державної влади, які, згідно з конституцією та чинним законодавством країни, наділені відповідними, чітко визначеними повноваженнями і функціями. В цьому контексті також важливого значення набувають розвиток інститутів громадянського суспільства і здійснення ними ефективного громадського контролю за діяльністю органів державної влади та відповідно прийнятих рішень у сфері економічної й інших політик держави.

Економічна політика це галузь економічної теорії, але її можна розглядати також як прикладну науку, що використовує фундаментальні напрацювання у сфері економіки, соціології, політології, психології, історії та ін. Виявом суті економічної політики є її функції: управлінська, регульовальна, акумулювальна, перерозподільна, інвестиційна, стимулювальна, інформаційна, індикативна, контрольна, соціальна й ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених займалися розробкою теоретичних засад державної економічної політики, зокрема лауреати Нобелівської премії з економіки, які у своїх працях розглядали проблеми економічної політики, а саме: Я. Тінберген, Р. Лукас, Р. Манделл, Дж. М. Кейнс [8], М. Фрідмен, В. Ойкен, Дж. Стігліц [14], Е. Аткинсон, Ф. Кідленд, Е. Прескотт, Дж. Сакс, Х. Гіршему, Дж. Б'юкенен [2], Д. Осборн і Т. Геблер. Серед наукових розробок подібного спрямування також слід виокремити праці таких учених, як: В. Базилевич [1], А. Бебело, О. Беляєв, В. Воротін [3], Л. Дідковська, Т. Желюк, В. Козюк,

О. Куценко, В. Лагутін [9], І. Малий, А. Мельник, І. Родіонова [13], Д. Стеченко [15], П. Єщенко [7] та багато інших. Однак реалії сучасного розвитку національної економіки спонукають щоразу звертатися до наукової спадщини минулого та переосмислювати існуючі теоретичні концепції в нових складних соціально-економічних умовах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі наявні численні напрацювання теоретичного й практичного характеру щодо визначення змісту економічної політики, але окремі питання в цій сфері дослідження які стосуються необхідності врахувати фактор наявності щільного взаємозв'язку економічної політики з іншими видами політик у системі державного регулювання (з огляду на те, що неможливо досягати тих чи інших економічних цілей тільки з допомогою засобів економічної політики), є не повною мірою розкритими у науковій літературі. При формуванні практичних рекомендацій та реалізації макроекономічної політики в Україні це важливо врахувати.

Формування цілей статті. Метою цієї статті є дослідження теоретичних основ економічної політики в контексті досягнення відповідних економічних цілей і обґрунтування необхідності її узгодження з іншими видами політики у сучасних умовах: соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною, державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Базовою теорією економічної політики прийнято вважати концепцію, яку ще в 1950-ті рр. запропонував нідерландський вчений економіст, перший лауреат Нобелівської премії з економіки (1969 р.) Я. Тінберген. Згідно з його теорією, до складових економічної політики належать: ключові цілі добробуту (набір макроекономічних показників); інструменти, які має уряд; модель, яка пов'язує цілі й інструментарій і дає змогу визначити оптимальний масштаб політичних дій. До інструментів зараховано заходи, поділені на чотири групи – фіскальні (бюджетно-податкові), монетарні (грошово-кредитні), зовнішньоекономічні (маніпуляції з валютним курсом) та регульовальні (перерозподіл доходів). При цьому число використовуваних інструментів має збігатися з кількістю визначених цілей [9]. Проте найскладнішим елементом при розробці політичної програми є невизначеність, яка переслідує економічну динаміку й інколи призводить до дуже великих соціальних втрат. Це зумовило появу нового напрямку економічної політики, відомого у науковій літературі як «критика Лукаса». У моделі економічної політики Я. Тінбергена використано показники, що пов'язують економічні змінні та політичні дії. Водночас зміни в економіці й політиці роблять ці показники ненадійними. У центрі уваги Р. Лукаса

перебуває оцінка очікувань. Реакції на політичні зміни неможливо передбачати на основі минулого. Політика, яка базується на середньостатистичних показниках минулого і недооцінює фактор мінливих очікувань, буде помилковою та неефективною. При виборі й проведенні раціональної політики важливе значення має ступінь довіри до неї з боку населення. Відхилення від оголошеного курсу підриває віру в дієздатність влади, а недовіра до політичних акцій породжує пасивність і опір спробам урядів мінімізувати соціальні втрати, що гальмує процес проведення розумної економічної політики [13].

Так, Р. Манделл доводить, що ефективність економічної політики значною мірою визначається тим, наскільки правильно підібрано інструменти для досягнення цілей. Зокрема він стверджує, що в дійсності інструменти економічної політики перебувають під контролем різних урядових органів. До прикладу, фіскальна політика належить до компетенції уряду, а монетарна – центрального банку. При здійсненні економічної політики інструменти суперечливо впливають на досягнення її цілей. До того ж між цілями економічної політики існує певна субординація, оскільки є цілі, які суперечать одна одній або мають один інструмент реалізації, тому вони не можуть досягти свого оптимуму за одночасної реалізації. Чітке ж розмежування функцій між ринком та державою зменшує кількість цілей економічної політики, що навіть за незмінної кількості інструментів полегшуватиме їхню реалізацію [9].

Серед теорій визначення ефективності економічної політики значного поширення набула концепція паретто-ефективності (загальної рівноваги і добробуту), згідно з якою характерною ознакою ефективної економічної політики є ситуація, за котрої неможливо поліпшити становище одних економічних суб'єктів без погіршення становища інших. Відповідно до теорії суспільного вибору Дж. Б'юкенена, важлива умова ефективної економічної політики полягає у зіставленні граничних (додаткових) суспільних витрат із граничною (додатковою) суспільною вигодою у процесі прийняття рішень [2].

Розширено та деталізовано визначають мету економічної політики держави основоположники державного менеджменту Д. Осборн і Т. Геблер, які зазначають: «Найбільш практичні уряди підтримують конкуренцію між суб'єктами ринкових відносин. Вони дають владу громадянам, передаючи контрольні функції від бюрократії самій громаді. Такі уряди вимірюють ефективність своєї роботи не витраченими зусиллями, а досягнутими результатами» [18].

Зміст економічної політики держави визначається у науковій літературі неоднозначно, як і підходи до формування концепції економічної політики.

У різних наукових працях подано велику кількість дефініцій економічної політики. Наведено основні з них. Так, Дж.М. Кейнс вважає, що економічна політика – це державне регулювання, яке впливає на такі незалежні змінні, як схильність до споживання, гранична ефективність капіталу і норма відсотка, а через їхнє посередництво – на зайнятість і національний дохід [8]. Зокрема, економічна політика в інтерпретації кейнсіанців тривалий час (з 1930-х рр. до початку 1970-х рр.) була провідною в державах Заходу.

В. Ойкен розуміє економічну політику як сукупність державних заходів впливу на економічні процеси. Найголовніше завдання економічної політики полягає у створенні умов, які не призводять до виникнення небезпечних, фатальних тенденцій [11].

М. Фрідмен наголошує, що економічна політика належить скоріше до мистецтва, ніж до науки, особливо щодо прийняття рішень. На його думку, цей підхід дає змогу виявити, основну єдність кінцевих цілей у представників різних економічних течій і таким чином сприяє усуненню існуючих розбіжностей [4].

Дж. Стігліц і Е. Аткинсон схилиються до отождолення економічної політики з економічною діяльністю уряду і його взаємозв'язків із соціальними об'єктами. Адже економічна політика – це прийняття рішень щодо здійснення державних витрат та визначення логіки і критеріїв урядових дій [14].

Дж. Сакс обґрунтовує, що економічна політика складається з підготовки урядових рішень і дій, спрямованих на мінімізацію соціальних втрат [12].

Засновник теорії суспільного вибору Дж. Б'юкенен вказує, що політика – це процес обміну між суб'єктом та державою, за якого кожен добровільно погоджує свою частку витрат на отримання від державних структур відповідних послуг, які споживаються суспільно. Саме тому політичний ринок не вільний від торгівлі [2].

Відомий німецький вчений Х. Гиршему доводить, що економічна політика держави є сукупністю заходів, спрямованих на те, щоб упорядкувати перебіг економічних процесів, здійснити на них вплив або безпосередньо запобігти їхньому виникненню [5].

Упорядники сучасної енциклопедії України подають таке визначення цього поняття: економічна політика – система заходів, методів, інструментів і форм державного впливу на соціально-економічні процеси [6].

Український вчений В. Воротін стверджує, що державне (макроекономічне) регулювання економіки – це організаційний та регулювальний вплив держави на економічну діяльність суб'єктів ринку з метою впорядкування і підвищення її результативності [3].

В. Базилевич зауважує, що економічна політика є системою макроекономічних цілей і засобів та методів їхнього досягнення [1].

В. Лагутін зазначає, що важливе значення має дослідження зв'язку економічної політики з економічними інтересами суспільства [9].

П. Єщенко уточнює, що «за допомогою економічної політики розподіляється, перерозподіляється, обслуговується і утримується влада, у тому числі економічна» [7].

Хоча ці та багато інших дослідників приділили значну увагу питанню з'ясування суті економічної політики і створили значну теоретичну базу, все ж таки серед фахівців досі не сформовано єдиного підходу до визначення означеної категорії. Аналіз численних наукових праць дає підстави констатувати, що зміст економічної політики переважно пов'язується зі здійсненням державного регулювання економіки та необхідністю досягнення визначених економічних мети і цілей. Однак, при визначенні змісту цієї категорії науковці залишають поза увагою те, що: по-перше, неможливо досягати тих чи інших економічних цілей тільки з допомогою засобів економічної політики; по-друге, необхідно враховувати фактор наявності щільного взаємозв'язку економічної політики з іншими видами політик у системі державного регулювання; по-третє, інституційні зміни (постійні зміни інституційного середовища та формальних і неформальних інституцій) слід розглядати як характерну ознаку соціально-економічного розвитку, на досягнення якого спрямовується економічна політика у взаємодії з іншими політиками.

Вплив соціальних та гуманітарних факторів на результати економічного розвитку недостатньо досліджений економічною наукою і взагалі неповною мірою враховується у нинішній практиці господарського керівництва державою та регіонами. Темпи економічного зростання і підвищення ефективності виробництва пов'язані з рівнем розвитку соціальної сфери та культури, станом освіти й охорони здоров'я, фундаментальною і прикладною науками тощо.

З огляду на сказане вище цілком логічно виникає запитання про те, чи можна лише за допомогою засобів економічної політики реалізувати визначену мету, а саме досягнення макроекономічної стабільності, забезпечення соціально-економічного розвитку та, відповідно, покращення добробуту громадян. Варто зазначити, що ефективність функціонування економіки залежить від діяльності всіх економічних суб'єктів, яка є похідною від їхньої поведінки. Безумовно, на мислення, а отже на поведінку економічних суб'єктів впливає велика кількість інституційних, соціокультурних, психологічних, гуманітарних й інших факторів. Здійснити вплив на зміну мислення, поведінку економічних суб'єктів, культуру та в цілому

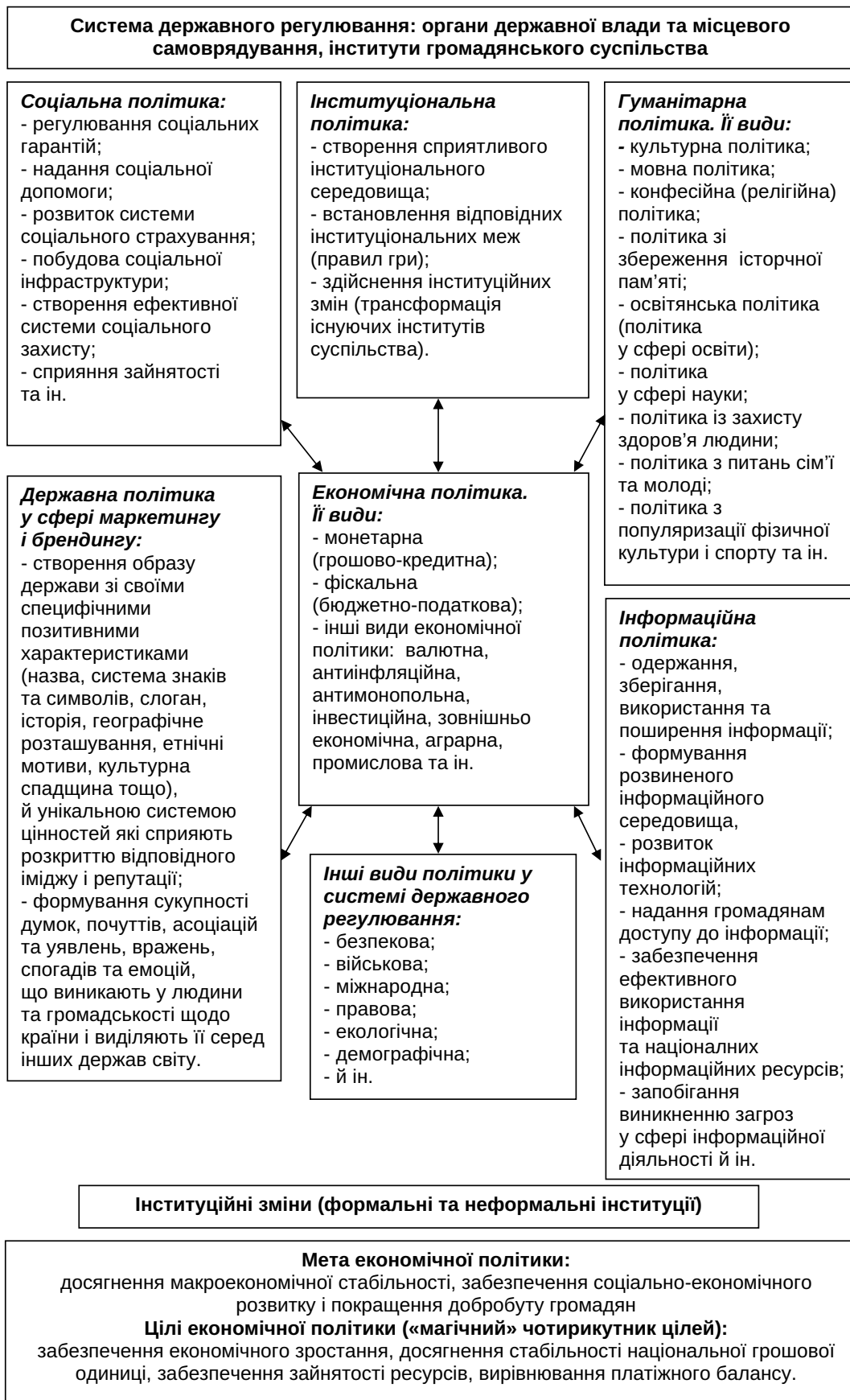

Рис. 1. Модель взаємодії економічної політики із соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною політиками та державною політикою у сфері маркетингу і брендингу в системі державного регулювання

Джерело: розроблено автором

інституційне середовище загалом можна тільки на основі застосування комплексного системного підходу, а саме врахування взаємозв'язку і відповідного рівня координації економічної політики із соціальною, гуманітарною, інформаційною й інституціональною політиками та державною політикою у сфері маркетингу і брендингу та ін.

Слід вказати, що взаємозалежність і взаємодоповнюваність економічного, інституційного, соціального й гуманітарного аспектів – це характерна риса системного державного розвитку.

Щодо з'ясування суті економічної політики, то вважаємо, що найбільш повно її зміст розкриває таке визначення: економічна (макроекономічна) політика – це комплекс заходів (методів, засобів, важелів, прийомів, інструментів), доволі щільно взаємопов'язаних із заходами інституціональної, соціальної, гуманітарної, інформаційної та державної політики у сфері маркетингу і брендингу й іншими видами політики, які використовує держава для регулювання та впливу на економіку й її інституційне середовище з метою забезпечення макроекономічної стабільності, соціально-економічного розвитку і підвищення добробуту людей.

Передумовою досягнення макроекономічної стабільності й забезпечення соціально-економічного розвитку стає реалізація таких економічних цілей («магічний» чотирикутник цілей):

- забезпечення економічного зростання. Основним індикатором цієї цілі є збільшення ВВП на рівні від 0,1% та більше. У країнах з розвинутою економікою річні темпи приросту ВВП становлять, як правило, 3–4%. У будь-якому разі потрібно забезпечити економічне зростання хоч на мінімальному рівні з метою уникнення рецесії, спаду економіки, економічної кризи і т. ін. Для нашої країни особливої актуальності набуває досягнення високих темпів економічного зростання. Звичайно економічне зростання має переважно екстенсивний характер (за рахунок використання більшої кількості ресурсів) або інтенсивний характер (за рахунок підвищення якості й ефективності використання ресурсів, а саме: технологізації, забезпечення інноваційності та вдосконалення людського капіталу);

- досягнення стабільності національної грошової одиниці, яка має два виміри: внутрішній і зовнішній. Внутрішній вимір – це стабільний рівень цін. Основним індикатором цієї цілі є показник інфляції на рівні від 0,1% до 10,0% (або до 9,9% включно, тобто інфляція у країні не з двозначним числом). Низький рівень інфляції для економіки набагато більш сприятливий, ніж дефляція (зниження загального рівня цін), яка інвестиційно послаблює економіку та може призвести до збільшення дефіциту бюджету і державного боргу, розбалансування фінансового ринку та інших негативних наслідків. У більшості країн з розвинутою

економікою рівень інфляції, як правило, не перевищує 1–4% протягом року. Зовнішній вимір – це стабільність валютного курсу. Основним індикатором цієї цілі є незначні коливання валютного курсу (як у бік підвищення – ревальвація, так і в бік зниження – девальвація), але не більше ніж 5–7% на рік;

- забезпечення зайнятості ресурсів. Основним індикатором цієї цілі є рівень безробіття, який не повинен перевищувати свій природний рівень, що, як правило становить 4–6% (допускається незначне відхилення цього показника). Досягти стовідсоткової зайнятості ресурсів практично неможливо, а повну зайнятість розуміють як забезпечення природної норми безробіття, тобто допущення такого рівня безробіття, якого уникнути неможливо. Показник природної норми (рівня) безробіття не є константою, тому він може змінюватись під впливом різних факторів. До основних наслідків безробіття належать зменшення ВВП (згідно із законом Оукена та результатами проведених відповідних емпіричних досліджень, якщо фактичний рівень безробіття перевищуватиме природний рівень на 1%, то відставання ВВП від прогнозного показника, з урахуванням фактора продуктивності праці становитиме 2,5–3%), збільшення навантаження на бюджет країни, погіршення соціальної ситуації в суспільстві й ін.;

- вирівнювання платіжного балансу (збалансування зовнішньо економічних відносин). Основним індикатором цієї цілі є зведене сальдо платіжного балансу країни, яке має бути позитивним, але з огляду на інфляційні та ревальваційні ризики потрібно, щоб його значення не перевищувало 5% до ВВП. Наслідком негативного сальдо платіжного балансу може бути дефіцит іноземної валюти на ринку, що призводить до зменшення валютних резервів і (або) девальвації національної валюти, внаслідок чого здійснюється поступовий тиск на ціни (інфляційні процеси). Наслідком ж «надмірно» позитивного сальдо платіжного балансу часто буває надлишок (профіцит) іноземної валюти на ринку, що може призвести до ревальвації національної валюти, яка, незважаючи на певні переваги, має також негативні наслідки (вона може спричинити зниження темпів розвитку економіки, зменшення обсягів інвестицій, спричинити послаблення позицій національних товаровиробників на внутрішньому та зовнішньому ринках і через якийсь час погіршення стану платіжного балансу), або надмірної емісії грошової маси (через так званий валютний канал), спрямованої на викуп надлишку іноземної валюти та збільшення валютних резервів, що переважно провокує зростання інфляції.

До основних видів макроекономічної політики належить монетарна і фіскальна політики, зокрема:

- монетарна (грошово-кредитна) політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту;
- фіскальна (бюджетно-податкова) політика – комплекс заходів у сфері регулювання податків і бюджетних витрат [17].

Хоч макроекономічна політика, яку проводять уряд та центральний банк, стала головною темою економічних досліджень від часу виникнення макроекономіки як науки в 1940-х рр., фактично до 1980-х рр. фіскальна й монетарна політики розглядалися окремо. Дослідники вважали, що уряд може впливати на економіку з допомогою бюджетних витрат і податків та використовувати державний борг для стабілізації циклічних коливань. Монетарна політика призначена для регулювання грошової маси або ставки відсотка і здійснення впливу на рівень інфляції.

Уперше ідею про необхідність аналізу взаємодії фіскальної й монетарної політики висловили лауреат Нобелівської премії з економіки Т. Сарджент та його колега Н. Уоллес. У своїй праці «Неприємна монетаристська арифметика» (1981 р.) вони, власне, доводять необхідність їхньої координації. Існування щільного взаємозв'язку між монетарною і фіскальною політиками означає, що їхнє окреме автономне застосування зменшує ефективність стабілізаційної фінансової політики [10]. Саме тому для забезпечення високої ефективності стабілізаційної політики заходи монетарної та фіскальної політик мають постійно узгоджуватися між собою. Ні фіскальні, ні монетарні інструменти не діють ізольовано, вони взаємодіють і впливають один на одного.

Усі інші види макроекономічної політики переважно похідні від двох основних політик – монетарної та фіскальної. До них належать: зовнішньо економічна політика (макроекономічна політика у відкритій економіці), валютна політика як складова монетарної політики, антиінфляційна політика, антимонопольна політика, інвестиційна політика та ін.

Окремо слід виділити інституційну (інституціональну) політику держави. Вона практично інтегрує всі інші види політик у системі державного регулювання і становить комплекс заходів, спрямованих на формування сприятливого інституційного середовища, встановлення відповідних інституціональних меж та здійснення інституційних змін у суспільстві, що в сукупності впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Дуже щільно пов'язані з інституційною і загалом економічною політиками соціальна, гуманітарна та інформаційна політики, державна політика у сфері маркетингу і брендингу й ін.

Соціальна політика держави (політика регулювання доходів) є комплексом заходів у сфері регулювання соціальних гарантій, надання

соціальної допомоги, соціального страхування, розвитку соціальної інфраструктури, побудови ефективної системи соціального захисту, сприяння зайнятості та ін.

Гуманітарна політика держави є комплексом заходів, спрямованих на створення умов для максимальної самореалізації кожної людини, реалізації її духовних потреб і творчого потенціалу та забезпечення соціальної, інтелектуальної й духовної безпеки, яка базується на безконфліктному співіснуванні громадян і дотриманні загальноцивілізаційних цінностей. До складових гуманітарної політики держави належать: культурна, мовна, конфесійна (релігійна), політика зі збереження історичної пам'яті, освітянська (політика у сфері освіти), політика у сфері науки, політика із захисту здоров'я людини, політика з питань сім'ї та молоді, політика з популяризації фізичної культури і спорту та ін.

Поняття гуманітарної політики щільно пов'язане з поняттям соціальної політики. Проте якщо соціальна політика спрямовується переважно на забезпечення належного рівня матеріального добробуту в суспільстві, то гуманітарна політика ставить за мету досягнення високого духовного й інтелектуального рівнів особистості, збереження й розвитку фундаментальних загальнолюдських та національних цінностей. Водночас, соціальна й гуманітарна політики мають спільне підґрунтя.

Інформаційна політика держави є комплексом заходів щодо одержання, зберігання, використання та поширення інформації, спрямованих на створення розвиненого інформаційного середовища, розвиток інформаційних технологій, надання доступу громадянам до інформації, забезпечення ефективного використання інформації й національних інформаційних ресурсів і запобігання виникненню загроз життєво важливим інтересам держави та її громадян у сфері інформаційної діяльності.

Державна політика у сфері маркетингу і брендингу є комплексом заходів, спрямованих на створення образу держави зі своїми специфічними позитивними характеристиками (назва, система знаків та символів, слоган, історія, географічне розташування, етнічні мотиви, культурна спадщина тощо) й унікальною системою цінностей, які сприяють розкриттю відповідного іміджу та репутації, та формування сукупності всіх думок, почуттів, асоціацій і уявлень, вражень, спогадів та емоцій, що виникають у людини і громадськості щодо країни та виділяють її серед інших держав світу. Державну політику у сфері маркетингу і брендингу також можна розглядати як один із видів економічної (макроекономічної) політики.

До інших видів політики у системі державного регулювання зараховують: безпекову, військову,

міжнародну, правову, екологічну, демографічну та ін.

Висновки з проведеного дослідження. Необхідно визнати, що взаємовплив, взаємодія і взаємозв'язок між всіма видами державної політики настільки значні та надалі стають дедалі більшими, що дуже складно між ними чітко визначити межі й провести певну їхню градацію.

Загалом важливе значення для будь-якої країни, насамперед в умовах реформування економіки, здійснення постійних інституційних змін і подолання кризових явищ, досягнення макроекономічної стабільності та забезпечення подальшого соціально-економічного розвитку, має проведення ефективної й збалансованої макроекономічної політики і пов'язаних з нею соціальної, інституційної, гуманітарної та інформаційної політик, державної політики у сфері маркетингу і брендингу. Реалізація цих політик автономно зменшує ефективність будь-якої політики та системи державного регулювання загалом. З огляду на те, що заходи кожної політики взаємодіють та впливають один на одного, особливої актуальності набуває питання їхньої координації та взаємоузгодження для забезпечення високої ефективності державного регулювання.

Перспективи подальших досліджень. Формування стратегії економічної політики в Україні з урахуванням основних ідей і концепцій представників різних економічних шкіл, аналізу взаємодії економічної політики з іншими видами політик, а також історичних обставин та інституційних змін (зміни інституційного середовища).

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В.Д., Баластрик Л.О. Б17. Макроекономіка. Навчальний посібник. Вид. 2-ге, доп. Київ : Атіка, 2009. 368 с.
2. Б'юкенен Дж., Масгрейв М. Суспільні фінанси і суспільний вибір. Київ : Києво-Могилян. акад., 2004. 176 с.
3. Воротін В.Є. Формування системи державного регулювання національної економіки в умовах глобальних ринкових трансформацій: дис. доктора наук. з держ. упр. : 25.00.02 / Воротін Валерій Євгенович. Київ, 2003. 416 с.
4. Геєць В.М. Яке майбутнє у соціальної держави. *Економіка України*. 2013. № 7. С. 4–20.
5. Даниленко А.І. Фінансові аспекти управління економічним розвитком. *Економіка України*. 2015. № 10. С. 4–22.
6. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І.М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.
7. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: навч. посібник для студ. неекон. спец. вищих навч. закл. Київ : Вища школа, 2005. 326 с.
8. Кейнс Дж.М. Загальна теорія зайнятості процента і грошей. Київ : Основи, 2002. С. 224–518.

9. Лагутін В.Д. Економічна політика держави та ефекти її реалізації. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 4. С. 5–20.

10. Лісовенко В.В., Бенч Л.Я., Бец О.І. Державний борг: концептуальні засади та макроекономічні аспекти. *Фінанси України*. 2014. № 12. С. 7–31.

11. Лібанова Е.М. Нерівність в українському суспільстві: витоки та сучасність. *Економіка України*. 2014. № 3. С. 4–19.

12. Москаленко О.М. Соціально орієнтована політика та можливості випереджального економічного розвитку в Україні. *Економіка України*. 2015. № 6. С. 82–91.

13. Радіонова І.Ф., Алімпієв Є.В. Теорія взаємодії економічних політик за умов макроекономічної нестабільності. *Економічна теорія*. 2011. № 4. С. 32–44.

14. Стігліц Дж.Е. Економіка державного сектора: [пер. з англ.] [Текст]. Київ : Основи, 1998. 720 с.

15. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: навч. посіб. Київ : МАУП, 2000. 176 с.

16. Ткач Є.В., Нікіфоров П.О., Економічна теорія та економічна політика: взаємодія в сучасних умовах України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42.

17. Ткач Є.В., Нікіфоров П.О. Фіскальна та монетарна політика: макроекономічний аналіз та інституційне середовище : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. 2022. 240 с.

18. Чечель О.М. Мета формування економічної політики держави. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 21. С. 62–66.

REFERENCES:

1. Bazylevych V. D., Balastryk L. O. (2009) *Macroeconomika* [Macroeconomics]. Navchalnyi posibnyk. Vyd. 2-ge. Tutorial. Second edition: Kyiv: Atica, p. 368. (in Ukrainian)
2. Biukenen Dzh., Mashreiv M. (2004) *Suspilni finansy i suspilnyi vybir* [Public finance and public choice]. Kyiv: Kyiv-Mohylyan. Acad, p. 176. (in Ukrainian)
3. Vorotin V.Ie. (2003) *Formuvannia systemy derzhavnoho rehuliuвання natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalnykh rynkovykh transformatsii* [Formation of the system of state regulation of the national economy in the conditions of global market transformations]: diss. doctor of science from state regulation: Valeriy Yevhenovych Vorotin. Kyiv. P. 416. (in Ukrainian)
4. Heiets V.M. (2013) *Yake maibutnie u sotsialnoi derzhavy* [What is the future of the welfare state]. *Ukraine's economy*, no. 7, pp. 4–20. (in Ukrainian)
5. Danylenko A.I. (2015) *Finansovi aspekty upravlinnia ekonomichnym rozvytkom*. [Financial aspects of economic development management]. *Ukraine's economy*, no. 10, pp. 4–22. (in Ukrainian)
6. Dziuba I.M. (2016) *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy / redkol.* [Encyclopedia of Modern Ukraine edited by I.M. Dzyuba and others]. Kyiv: SAM. Vol. 17, p. 712. (in Ukrainian)
7. Yeshchenko P.S., Palkin Yu.I. (2005) *Suchasna ekonomika*. [Modern economy]: teaching. study guide non-economist special higher education plant / P.S. Yeshchenko, Yu.I. Palkin. Kyiv: Higher School. P. 326 (in Ukrainian)

8. Keins Dzh.M. (2002) Zahalna teoriia zainiatosti protsenta i hroshei [General theory of employment of interest and money]. Kyiv: Osnovy, pp. 224–518. (in Ukrainian)

9. Lahutin V.D. (2017) Ekonomichna polityka derzhavy ta efekty yii realizatsii [Economic policy of the state and the effects of its implementation]. *Bulletin of KNTEU*, no. 4, pp. 5–20. (in Ukrainian)

10. Lisovenko V.V., Bench L.Ia., Bets O.I. (2014) Derzhavnyi borh: kontseptualni zasady ta makroekonomichni aspekty [State debt: conceptual foundations and macroeconomic aspects]. *Finances of Ukraine*, no. 12, pp. 7–31. (in Ukrainian)

11. Libanova E.M. (2014) Nerivnist v ukrainskomu suspilstvi: vytoky ta suchasnist [Inequality in Ukrainian society: origins and modernity]. *Ukraine's economy*, no. 3, pp. 4–19. (in Ukrainian)

12. Moskalenko O.M. (2015) Sotsialno oriientovana polityka ta mozhlyvosti vyperedzhalnoho ekonomichnoho rozvytku v Ukraini [Socially oriented policy and possibilities of anticipatory economic development in Ukraine]. *Ukraine's economy*, no. 6, pp. 82–91. (in Ukrainian)

13. Radionova I.F. (2011) Teoriia vzaiemodii ekonomichnykh polityk za umov makroekonomichnoi

nestabilnosti [Theory of the interaction of economic policies under conditions of macroeconomic instability]. *Economic theory*, no. 4, pp. 32–44. (in Ukrainian)

14. Stihlits, Dzh.E. (1998) Ekonomika derzhavnoho sektora [Economics of the public sector]. Kyiv: Osnovy, p. 720. (in Ukrainian)

15. Stechenko D.M. (2000) Derzhavne rehulivannia ekonomiky [State regulation of the economy]: Tutorial. D.M. Stechenko. Kyiv: MAUP, p. 176. (in Ukrainian)

16. Tkach Ye.V., Nikiforov P.O., (2022) Ekonomichna teoriia ta ekonomichna polityka: vzaiemodiia v suchasnykh umovakh Ukrainy [Economic theory and economic policy: interaction in modern conditions of Ukraine]. *Economy and society*, no. 42. (in Ukrainian)

17. Tkach Ye.V., Nikiforov P.O. (2022) Fiskalna ta monetarna polityka: makroekonomichniy analiz ta instytutsiine seredovyshche [Fiscal and monetary policy: macroeconomic analysis and institutional environment]: training. manual. Chernivtsi: Chernivtsi. national Univ. P. 240. (in Ukrainian)

18. Chechel O.M. (2009) Meta formuvannia ekonomichnoi polityky derzhavy [The purpose of forming the economic policy of the state]. *Investments: practice and experience*, no. 21, pp. 62–66. (in Ukrainian)